

coram laudatos, cum olim adultior factus adieris ipse, maria doctrinæ omnigenæque eruditioñis eos assundere attonitus sane miraberis, atque tum demum intelliges, rudimenta duntaxat tenuia esse, quæ nunc a me hauris. Parvus nimirum in parvulis, sive tironibus, sensus est. quibus omnia nova facile magna sunt. Velim itaque, amantissimi officii loco id mihi redhibeas, ut adolescens aliquando in hac arte Numaria, & forte jam sapiens ultra magistrum, quæ modo miraris, deinde non spernas.

XI. PUB. Parce his talibus, obsecro: quid æquius tandem, quam ut meo me modulo undique metiaris? Super est vero, quod orem. Sunt mihi etiamnum Numi nonnulli sequentium Augustorum, a prioribus admodum diversi, mihiq[ue] magnopere obscuri: tua porro Tabula III. formula adhuc plurima vacua habet. Quæso te, ea comple, ut & in his me erudas. TULL. Nostri, Augustas, nobis, & Augustorum Agnatos supereffe, quibus hic locus relictus est. Quia tamen sic postulas, sequenti Dialogo nonnihil saltem oblectare te volo. PUB. Mel quidem & ambrosiam mihi loqueris.

DIALOGUS XIII.

De

Numis LEONIS, JUSTINI Ju-
nioris, atque PHOCÆ.

TULLIUS.

I.
Tab. III.
Num.
VIII. **M**Ultos inter, qui tibi supersunt, ævi fere postremi impolitæ omnino fabricæ, numos tres solummodo deligo, exemplum tibi præbituros, quomodo reliquos vestiges. PUB. Ad primum jam oppido hæreo. Qui enim ibi toto pectore visitur Imperator, vultu integro, mitram veluti gestat, humili acumine, cui Crux insidet, & quæ gemmarum ornatu diadema quodammodo referat. Purpura & ipsa unionibus dives, dextro humero fibulam habet, e qua fila gemmis gravia dependent: læva, quam solam ostendit, quod nescio tenet bacile, sceptri forsitan subiens locum. In concinne autem facta sunt omnia. *Legendam* crux præit: literæ, cum verba sint graeca, latinæ quidem, sed formæ peregrinæ ac barbaræ, qnas sic trepi-

trepide lego : † LEON BASILEUS ROM eon. TULL. Majores tandem animos sume : recte legisti. Novum autem, quod *Leoni*, nec vero illi tantum placuerat elogium, animadverte.

II.

Primum cum Græcus natione, & factione *Asparis* Successor *Avito* datus Leo, Princeps esset religioni apprime deditus, pius, atque devotus, primam laudem in Cruce ponit, ejusque signo Christianum se gloriatur, imitando nobis omnibus exemplo. Quia deinde Occidens Gothorum sub tyrannide ita laborabat, ut supremum jam prope spiritum ageret, voluit tamen *Leo* debitum sibi ejusdem imperium hoc saltem nomine vindicare, quod se *Regem Romanorum* appellaret: hoc namque voces *Basileus Romeon* denotant. Tiaram quod attinet, ac splendidum vestimentum cultum, ejus aliam semper, & aliam in cæteris tuis numis observas rationem ac formam, pro libitu sane Principum, quibus subditus Oriens sat amplas divitias, luxumque gemmarum suffecit. Numi porrora sui temporis cultum, quo utebantur Augusti, perspicue docent. Imperabat autem *Leo* annis fere 47. Gothis per Duces semel ac iterum clades insignes infligens. Dux tamen Basiliscus classem prope totam amisit: quod dedecus anno sequenti *Leo* gloriose reparavit, obiens tandem ex profluvio ventris An. 474.

III.

PUB. Alter, quem pingere tibi placuit, numus æreus medius utraque sui facie unum mihi ænigma est. Qui namque in adversa pone se Tab. III. Num. IX. confident, senior alter, alter juvenis, vitta rotunda non sine gemmis teleti, nimbo insuper in capite cinguntur, qualem sanctis circumdant. Senior dextra globum gestat cum cruce imposta, laeva Crucem aliam longam erectam tenet, quam & junior dextra sua sustentat. Legenda est: Dominus. Noster. JUSTINUS Pius. Felix. AUGUSTUS. TULL. Non alios hic vides, quam geminos Imperatores, Patrem unum Justinum II. Filium alterum Tiberium, imperii consortem. Cætera omnia ornamenta atque insignia, Crux maxime gemina atque nimbi, pietatis sunt testæ. Octavius namque Caesar, ut ex Dial III. memineris, rerum jam undique potitus, Augusti elogium nomenque sibi poposcit, quod sancta vocarent Augusta Patres: ut hoc quidem pacto Majestatem suam, ceu sanctam, summæ omnibus esse debere venerationi innueret. Quo etiam ii respexisse videntur, qui coronam radiis nitentem, quæ initio solis Divis addebat, viventibus quoque Imperatoribus, cum florente tum labente imperio, tribuere. Postremi ergo hujus ævi Monarchæ suam æque maiestatem sacratissimam censuerunt: quia tamen Christiani erant, eandem sibi non sua duntaxat assumptione, aut eorum, a quibus imperium acceperant, beneficio, sed DEI solius benignitate ac providentia con-

DIALOGUS XIII. PART. I.

concessam profitebantur. Quare circulos aureos, quos *nimbos* appellant, capiti suo circumdari volebant, qui & sanctam suam innuerent maiestatem, & gratiae cœlestis in ea conferenda præsentem illapsum: quemadmodum nimbus in Sanctorum quoque capitibus cornicans, nota est Gratia, quæ sanctos facit, & Gloriam, quæ sanctos coronat. Non ergo putates, per nimbum hoc quidem in numero, vel consimilibus pluribus, homines vitæ sanctimonia claros, sed sacratissima Caesorum maiestate conspicatos, designari. Omnis quippe Potestas a DEO est, teste Apostolo atque adeo origine sancta. Id autem se agnosceré palam Imperatores testati sunt, quod Sceptri loco insuper crucem elegerint, eamque etiam globo, avito imperii Symbolo, imposuerint.

IV. *PUB.* Pulchre jam Nimbi, crucisque mihi ratio liquet: sed, cum *Legenda* solum laudet *Justinum*, sane *Tiberium* filium assequi non poteram. *TULL.* Idecirco perpetua Numorum atque Historiæ communio est quibus utrisque ad veritatem invicte adstruendam carere vix possit. Quas namque Historia res gestas enarrat, eas numi, cum re nati, quasi tum primum gererentur, ipsis etiam oculis objiciunt: & cum plurima ejusmodi sint, ut verbis explicari satis non queant, numerum imagines suppetias eunt. Contra vero quod in Numis angusta ob spatia pingi quidem, sed describi integre non potuit, prolixa Historiæ capita assatim exponunt. Hanc si consulimus, duos *Justinos* invenimus: quorum prior Orientis imperio præfuit post *Anastasium* ab An. 518 ad An. 527. per annos 9. & pauculos dies. Hujus esse non posse numum hunc tuum præsentem, evincit annus imperii XI. in aversa notatus. Eum in folio nepos ex sorore Magnus ille *Justinianus*, Legum Parenz, exceptit ab An. 527. ad an. 565. Huic denuo nepos suus successit *Justinus II.* ad usque annum 578. imperio annis 12. gesto: & hunc demum præsente in numero intueris. Qui, cum anno adhuc undecimo imperii sui *Tiberium Constantinum*, e Thracia oriundum adoptaret, testem adoptionis cudi volebat hunc numum, qui & se, ac filium suum adoptione novum, throno eodem confidentes, sceptrumque commune gerentes, exhiberet.

V. *PUB.* Reconditum mihi numi hujus mysterium referas, ejus *Adversam* exponebis: unde gaudio tanto majori de *Aversa* te differentem exspecto, quæ mihi non paulo abstrusior est. *TULL.* Meræ quidem ibi literæ sunt, quæ tamen antea Cl. Viros cura multa conseruant, donec eam, quam modo fere amplectuntur, sententiam Doctiss. Jobertus contra novissimam *Harduini* opinionem mira ingenii dexteritate egregie tuitus sit: quem quidem nunc facile sequor. Volebat nimirum Cl. *Harduin*, literas singulares, quæ tam frequenter in numis ævi infe-

ferioris occurunt, vel plures numero, vel pauciores, jam disparatæ, immo per totas numerum areas: figuris carentes, magnopere dispersæ, magnitudine præterea inæquales, Tributa duntaxat, aut Vectigalia, si-
ve Dona gratuita designare, quæ a mercatoribus, & quidem Gallis, semel, iterum, tertium, sæpiusque exsoluta sint: ut adeo Numi hujus-
modi non fuerint monetæ currentes, sed signa duntaxat rationis (vulgo
Rechen-Pfennig) quæ solis demum mercatoribus deserviissent. Eas
præterea literas, quamvis coniunctæ forent, initiales tamen solummodo
esse, singula verba constituentes, non item voces abbreviatas. Sic v. c.
dum in numi segmento, i. e. infimo loco, per lineam transversam quasi
refecto, scribitur CON. legendum fore: C. ivitatem. O. mnes. N. arbonen-
ses. CONST. ita reddendum: C. ivitatum. O. mnium. N. arbonensium
S. cunde. T. ributum. CONOB. idem esse, ac. C. orpus. O. nnium. N. ego-
riatorum. OB. tulit. Et tuo hoc in numo M. magnum media in area, quod
Græcorum computo 40. valet, innuere quadragesimum numum, & qui-
dem bis exsolutum, quoniam B. infra ponitur, quod Græcis indicat
2. a Civitatibus omnibus Narbonensis designatis per CON. infra in
Segmento notatum.

Ut porro brevis sim, præcipius contra novissimam hanc opinio-
nem Joberti Achilles est, incredibile sane videri, cum in omnibus pro-
pe ævi inferioris numis hujus modi literæ occurrant, tot Signa Rationum,
in usum duntaxat mercatorum procusa, hodie nullo numero sapere esse,
omniumque versari in manibus, quos numi delefant: e contra vero
monetas Quiritum currentes omnes interiisse, quas tamen tam immensi Jobert.
populi causa infinitas prope fuisse necessarium erat. Cæteras quampluri Infr. V.
mas non infimi ponderis rationes apud ipsum Auctorem diffusius lege: p. m. 128.
Antiquæ porro Eruditorum de his literis sententiæ tuendæ hæc jact
fundamenta, omnium Rei quidem Numariae curiosorum consensu
subnixa.

I. Literas, quæ in numis singulæ sunt, maxime, si punctis divi-
dantur, quod tamen ævo potissimum inferiore a Monetariis fere ne-
glectum, initiales esse abbreviatas, proinde minime disjiciendas, si con- Idem Infr.
iunctæ sensum reddant bonum & congruentem, præcipue, dum voces XI. p. 365.
hujusmodi aliis atque majoribus in numis integre scriptæ occurrant. Si
TR. P. recte legi Tribunitia Potestate, P. F. A. Pius Felix Augustus. Si por- Ec.
ro e pluribus literis coniunctis vox nulla congrua erui possit, ad magna
duntaxat ingenia perfinere, sensum earum dextere assequi.

II. Familiare in numis esse, ut Aversæ eorum notas exhibeant, VIII.
M quibus

DIALOGUS XIII. PART. I.

quibus anni imperii apud Principes, urbium nomina, ubi monetæ signatae fuerant, immo & numerus officinæ monetariæ, unde prodiit numus, pretium tandem monetæ designentur: ita tamen, ut hæc omnia non undique legas simul conjuncta, sed jam imperii annos omissos, jam urbis infimum numi segmentum fere semper esse destinatum.

IX. **III.** Cum florente imperio numi magni semper Asses forent, medi Semisses, parvi Trientes, Quadrantes &c. id quod neminem fugere poterat, usu monetarum quotidiano id liquido docente, opus tunc non fuīse, peculiaribus notis populum de pretio admonere. Posteaquam vero, collabente imperio, immo jam collapso, magnæ monetæ oppido rarescerent, minimæ porro infinito veluti cumulo succederent, illud incommodum natum esse, ut major quæpiam summa numerari non nisi cum fastidio posset, pluresque ejusmodi numuli adeo pusilli digitis frequenter exciderent. Quare rursum grandiores monetæ percussæ, quarum una denis, vicensis, sive tricensis, aut etiam quadragenis de genere minimarum æquivaleret: quod certe tam magnopere varium atque diversum earum pretium describi in numis debebat, maxime cum id, pro vario Reipublicæ Augustique Ærarii statu, augescere jam, mox iterum decrescere debuerit.

X. **IV.** Tandem promiscuum in numis usum placuisse literarum numeralium græcarum, sive latinarum, majorum præterea, sive minorum: immo utrasque consulto sane dataque opera persæpe adhibitas, cum res plane diversæ eodem in numero forent numerandas, ut, sive idiomatis, sive magnitudinis, numeralibus in literis, disparitas rerum numeratarum diversitatí exactius responderet, atque omnis demum confusio, facile alias suboritura, commodius evitaretur. Hæc Doctiss. Jobertus.

XI. Progrederer jam ad numum explanandum, nisi græcis in numeris peregrinum te esse ac hospitem nossim. Arabicis modo utimur numeris, atque latinis: utrobique vero plurimum interest, quo demum stent singuli loco, dextro an sinistro. Sic. XII. si scribas, sive 12. duodecim numeras: mox ut situm mutaveris, scripserisque IIX. legam octo, & per Arabicas notas conversas 21. unum supra viginti intelligam discriminé plurimo. Contra vero apud Pelasgos cajuslibet literæ numeralis idem omnino est valor, sive dextram teneat, sive sinistram: per me itaque licet, XI. scribas, sive II. semper tredecim dicam. Ut porro vim discas litterarum græcarum, quam in computo habent, Tabellam hanc inspice.

DIALOGUS XIII. PART. I.

91

1. A.	50. N.
2. B.	60. E.
3. G.	70. O.
4. D.	80. II.
5. E.	90. ♀. q. w. c
6. ζ'. vel η'	100. P.
7. Ζ.	200. Σ. vel. C.
8. H.	300. T.
9. Θ.	400. Y.
10. I.	500. Φ.
20. K.	600. X.
30. Λ.	700. Ψ.
40. M.	800. Ω.

Quibus addere libet, Græcos anni vocabulum persæpe prorsus omittere, solis numeris positis, vel demum uti voce Αυγάτιον, pro qua scribunt L. latinum, non Λ. græcum, quod, cum alias valeat 30. numerum totum facile turbaret: aut vocabulo ΕΤΟΥΣ, quod integrum porunt, vel ET. saltem, sive ETO. ne denuo litera E. quæ 5. numerat, Epochæ officiat.

Atque his demum præmissis, quæ omnia commodo tuo cedere velim, ænigma tandem *Aversæ*, omnino ad sensum Doctiss. Joberti, nullo jam negotio tibi pandere occipio. Crux loco supremo notata religio-
nis est index. M. litera trahalis in medio græca hic est atque numeralis, indi-
cans, numum hunc tuum majorem 40. minutis æquivale. B. inferius
positum rursum numerus græcus est, innuens officinam 2^{dam}. Urbis Con-
stantinopolis, ubi cufus est numus, cuiusque nomen infra in segmento initia-
li hac syllaba CON. designatum est. Restant a dextris non juxta sed supra
se positæ literæ ANNO, & ad lævam XI. quæ undecim conficiunt: ut adeo
legere debeas, monetam hanc editam *Anno imperii JUSTINI XI. mo.*

PUB. Nullo prope, fatear enim, me numo tam belle recreasti: XIII.
qui continuo sequentis pariter me Oedipum facit. In *Adversa* quippe Tab. III.
Phocam Imperatorem cerno, mira capitinis vitta gemmata, cuius acumini Num. X.
Crux insidet, tectum, stola præterea Crucis in modum ante pectus cu-
bante ornatum, qui dextra elata globum, cruce iterum imposita, ge-
stat. Legenda est: Dominus. N.oster. FOCAS PER. petuus. AUG. uetus.
In *Aversa* rursum sub Cruce 4. XXXX. juxta se posita numerum mihi
quadragesimum pandunt: unde hunc numum 40. minutis numulis pen-

sitatum existimo. Infra syllaba CON. denuo mihi Constantinopolim eloquitur, in qua numus sit fusus, & A litera græca adjecta, quæ 4. vallet, officinam, e qua prodiit, quartam. **TULL.** E tripode singula. *Justinum* porro, de quo supra, sequebatur *Tiberius*, quem adoptaverat, quatuor duntaxat non amplius imperans annis. Eundem *Mauritius* in folio excepit, quo in annum 21. consedit, Princeps alioqui pius & fortis, sed avaritia ita corruptus, ut in grave DEI iudicium incideret, pœnitens autem ac mire patiens, cum, quinque filiis suo in conspectu necatis, ipse quoque trucidaretur: quod miserum fatum conjugem pariter, ac tres insuper filias involvit. Carnifex horum omnium erat hic *Phocas*, qui monetarii ignorantia per F. in numo describitur, a rebellibus militibus Imperator acclamatus, & tyrannide suam unacum libidine annos 8. exercens. In eum variii Reges, *Mauritii* cædem ulturi, insurrexere: a quibus ad incitas tandem redactus, morte æque terribili periit, A. 610. Sed manum de tabula: pergendum est ad Augustas, optime Publi, quarum tu multas tenes in numis, ego non nisi aliquas pingam, ut earum exemplo ipse in reliquis sapias. **PUB.** Tuis hæc res mea nutibus stat: mihi, quo demum conduxeris, industrie sequi utile juxta atque jucundum experior.

DIALOGUS XIV.

De

Numis quarumdam Augustarum, &
Agrippæ.

TULLIUS.

SI historiam apud te persequi Augustam animo præcepissim, eundem jam mihi per singulas foret Augustas, quo maximo nomine non modo Conjuges suas; sed & Avias, ac Matres, Filias & Neptes præterea, atque Sorores, summi illi Romanorum Monarchæ dignati sunt. Verumtamen, quod toties a me audisti, Tironi tibi Rudimenta duntaxat Rei Numariae breviter spondeo. Itaque e pluribus quas argenteo